

Ce este Bildung?

Și ce legătură are acesta cu EA?

O scurtă introducere de Lene Rachel Andersen

Bildung este un fenomen complex și dinamic, conceptul având rădăcini adânci în gândirea și în educația europeană. În epoca clasică, grecii l-au numit Paideia, iar în anii 1600, pietiștii protestanți l-au abordat ca pe un proces de creștere personală, religioasă, spirituală și morală, după chipul și asemănarea (în germană: Bild) cu Hristos. Din 1774 până în jurul anului 1810, gânditori precum Herder, Schiller și von Humboldt au cercetat Bildung-ul ca pe un fenomen laic, care se referă la dezvoltarea emoțională, morală și intelectuală, la culturalizare și educație, dar și la exercitarea rolului de cetățean. Această semnificație seculară germană a Bildung-ului a inspirat invenția daneză a Folk-Bildung-ului din anii 1840-1850, adică s-a permis accesul la Bildung nu numai pentru burghezi, ci și pentru tinerii din mediul rural din Danemarca. Folk-Bildung a animat înțelegerea unor aspecte de viață, a dat putere unei clase inferioare și a oferit Danemarcei șansa de a trece printr-o transformare pașnică de la o monarhie absolută agricolă săracă la o democrație prosperă, industrializată. Astăzi, însă civilizația noastră se află într-un proces de transformare din state naționale industrializate într-o planetă digitalizată, în care toată lumea are nevoie să prospere. Ca acest lucru să se întâmple în mod pașnic, trebuie să împuternicim sau să abilităm toată lumea cu competențe, adică să dezvoltăm un Folk-Bildung pentru secolul 21.

Există mai multe definiții ale Bildung-ului. Rețeaua europeană, care promovează conceptul de *Bildung*, definește fenomenul astfel:

Bildung este o combinație dintre educație, cunoștințe necesare pentru a prospera în societate și maturitatea morală și emoțională, pentru a te manifesta atât ca membru al unei echipe sau comunități, cât și pentru a-ți dezvolta propria autonomie.

Bildung întruște cunoașterea propriilor rădăcini și capacitatea individului de a-și imagina viitorul.

În cele ce urmează, vom explica patru aspecte ale Bildung-ului care sunt relativ tangibile și care, atunci când sunt unite/armonizate, ne pot ajuta să înțelegem complexitatea acestuia, dar și să îl putem raporta în mod adecvat la educația adulților. Cele patru aspecte sunt: cunoștințe și sensuri transferabile, cunoștințe și sensuri netransferabile, extinderea simțului responsabilității și abilitarea civică.

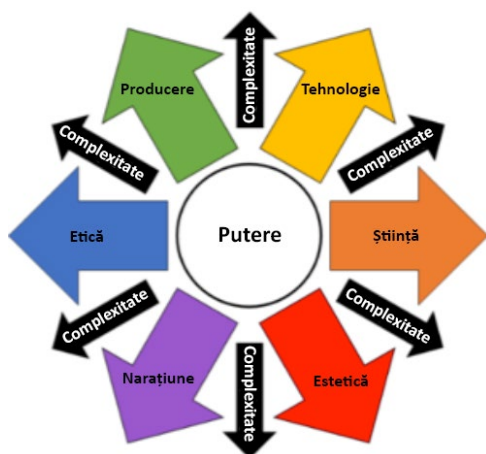

Cunoștințe transferabile / extinderea orizontului de cunoaștere

Primul aspect al Bildung-ului se referă la capacitatea de a înțelege lumea în care trăim și la cunoștințele pe care le putem transmite altuia, pentru a dobândi această înțelegere. Printre cunoștințele transferabile se numără știința, matematica, meșteșugul, limbajul, poveștile, filozofia, ideologia politică, dogma religioasă, istoria, citirea unei hărți, reparația unei biciclete, regulile de circulație, rezervarea online a unui bilet de tren, gătitul, restricțiile de postare pe social media etc., adică nu doar cunoștințe academice, ci și cunoștințe necesare în viața cotidiană (În germană: AllgemeinBildung.) Aceste cunoștințe le putem obține din cărți, de la televiziune, din videoclipuri de pe YouTube, de la profesori, prieteni etc. Întrucât putem transmite aceste cunoștințe de la o persoană la alta și ne putem lărgi orizontul oricând, acestea presupun cunoașterea și înțelegerea pe orizontală.

Trandafirul Bildung este un model ce ilustrează societatea, formată din șapte domenii: producție, tehnologie, estetică, putere (politică), știință, narațiune și etică. La fel, ca în cazul tuturor modelelor, este o simplificare care ne permite să abordăm ca o paradigmă care, de altfel, nu este ușor de explicat.

Motivul pentru care este numit *Trandafirul Bildung* și nu *Trandafirul Societății* este faptul că, pentru ca noi să prosperăm, trebuie să înțelegem toate cele șapte domenii din societatea noastră. Cu alte cuvinte, lumea noastră interioară trebuie să fie reprezentată, să se regăsească în lumea exterioară. Minte noastră trebuie să fie capabilă să înțeleagă cât mai mult posibil din toate cele șapte domenii, pentru ca noi să ne putem orienta în siguranță în societate și să luăm decizii avizate.

Pe măsură ce societățile devin tot mai mari și mai complexe, iar fiecare domeniu devine tot mai sofisticat, trebuie să facem

schimb de tot mai multe cunoștințe între noi, pentru ca toată lumea să poată înțelege și să prospere în societate. *Trandafirul Bildung* ne arată că, pentru a prospera și a putea decoda/înțelege ceea ce se întâmplă în mediul înconjurător, avem nevoie de multe tipuri de cunoștințe transferabile și putem oricând să explorăm cunoștințele dintr-un anumit domeniu în profunzime, devenind un specialist bun sau extinzându-ne orizontul, integrând mai bine contextul.

Pentru transmiterea/transferul de cunoștințe, avem o mulțime de instituții și programe, de la cele de educație primară, secundară și terțiară la altele de educație informală și de învățare pe tot parcursul vieții, toate fiind de mai multe tipuri. Există în acest sens diferite strategii pedagogice, dar toate societățile moderne știu deja cum să facă acest lucru; trebuie doar să-i acordăm prioritatea cuvenită. Pentru ca aceste

cunoștințe transferabile să devină comprehensive, trebuie să le valorificăm în lumea reală și/sau să reflectăm asupra lor în mod individual, sau prin comunicarea cu ceilalți.

Cunoștințe netransferabile / profunzime emoțională și moralitate

Al doilea aspect al Bildung-ului se referă la dezvoltarea noastră morală și emoțională. Acestea sunt genul de cunoștințe care provin din viață, când te confrunți cu dezamăgiri, te îndrăgostești, ești cu inima frântă, devii părinte, pierzi sau câștigi un joc, interacționezi cu prietenii, îți asumi responsabilități, eșuezi, reușești, îngrijești un părinte bolnav, pierzi soțul sau soția, realizezi ceva remarcabil la locul de muncă etc. Pe măsură ce parcurgi aceste multiple experiențe, poți învăța din ele și poți învăța multe lucruri despre noi înșine și despre alți oameni, generându-se cunoștințe care nu se pot transmite direct. Pot să le spun altora despre inima mea frântă, dar fără "a rupe" inima cuiva, or, acestea nu mai sunt cunoștințe ce pot fi transmise în mod direct mai departe.

Prin interacțiunea cu alți oameni, prin confruntarea cu așteptările lor înalte și eșuarea în satisfacerea acestora, prin greșeli și succese, prin provocări, la care trebuie să ne adaptăm, să dobândim un alt tip de înțelegere, ne dezvoltăm într-un mod diferit decât atunci când ne extindem orizontul. Dobândim o profunzime emoțională și, cu speranță, prin aspirații morale superioare, pe măsură ce ne dăm seama că nu vrem să-i dezamăgim pe alții (sau pe noi înșine). Putem astfel concepe acest lucru ca pe o dezvoltare verticală sau cunoaștere și înțelegere pe verticală.

În secolul 20, acest lucru a fost cercetat de psihologia dezvoltării, printre alții, de Jean Piaget, Lawrence Kohlberg și Robert Kegan. Acesta este, de asemenea, ceea ce Jean-Jaques Rousseau a explorat ca *Éducation în Émile* (1762), ceea ce Johann Gottfried Herder a numit Bildung în *Auch eine Philosophie der Geschichte zur Bildung der Menschheit* (1774) și Friedrich Schiller a numit Bildung în *Über die ästhetische Erziehung des Menschen in einer Reihe von Briefen* (1795).

Potrivit lui Schiller, există trei tipuri de oameni, fiecare definit de o fază din Bildung:

- **Persoana fizică, emoțională**, care se luptă cu emoțiile sale și nu le poate stăpâni.
  - Schiller suține că, pentru a depăși emoțiile noastre, avem nevoie de o frumusețe liniștitoare, estetică care să le poată racorda la normele sociale; ca, ulterior, să ne transformăm, să ne desăvârșim:
- **Persoana rațională**, care a asimilat normele morale ale societății și acestea au devenit normele lui proprii; această persoană nu poate încălca/sfida normele și așteptările sociale.
  - După Schiller, pentru a respecta normele sociale, avem nevoie de o frumusețe revigorantă, de o estetică care ne poate "scutura", trezi și ajuta să ne simțim din nou

emoțiile. Aceasta ne permite să depășim așteptările celorlalți și să devenim/să ne transformăm:

- **Persoana liberă, morală** poate simți atât propriile emoții, cât și ceea ce este corect sau greșit în conformitate cu normele morale comune, deoarece această persoană și-a depășit atât propriile emoții, cât și așteptările celorlalți, acum poate gândi pe cont propriu și, prin urmare, este liberă.

Conform lui Schiller, putem dobândi aceste cunoștințe verticale, dar și le putem dezvolta prin mandatare, prin intermediul artelor. De exemplu, ascultând muzică frumoasă și permițându-vă să vă lăsați duși de sine, puteți „întinde struna” și experimenta emoții pe care altfel nu le-ați putea avea. Același lucru este valabil și pentru marea literatură, prin care autorul ne face să ne regăsim în personaje și să devenim sensibili la trăirile acestora. Prin artă, putem transmite, indirect, cunoștințele și sensurile netransferabile.

Alt mod de formulare a celor trei aze ale Bildung-ului, după Schiller, sau a modurilor de a exista/conviețui în lume, este:

- Viața mea este condusă de confortul fizic, de satisfacțiile materiale?
- Este viața mea condusă de recunoașterea din partea celorlalți și de statutul social?
- Este viața mea condusă de ceea ce este corect și de felul în care ajung la corectitudine, chiar dacă asta ar putea să displacă celor mai apropiați oameni?

Dincolo de aceasta, există o a patra fază, pe care Schiller nu o menționează:

- Îi ajut eu și pe alții să crească, să se dezvolte?

Prin instituțiile noastre culturale, teatre, biblioteci, cinematografe, săli de concerte etc. și prin dramaturgi, actori, regizori, orchestre etc., beneficiem de modalități de promovare a cunoștințelor verticale, netransferabile, dar sunt mediate și solicită artiști foarte calificați pentru ca acest lucru să se întâmple. Pentru ca aceste experiențe să fie înțelese pe verticală, trebuie să reflectăm asupra cunoștințelor, fie singuri, fie prin comunicarea cu ceilalți. Toate societățile moderne au artiști care pot transforma cunoștințele și înțelegerile netransferabile în estetică/artă; trebuie doar să le acordăm prioritate, să le oferim aceste șanse.

Extinderea simțului responsabilității

Al treilea aspect al Bildung-ului se referă la grupurile sociale cu care ne identificăm și pentru care suntem capabili să ne asumăm responsabilitatea. Cel mai simplu mod de a ilustra acest lucru este prin modelul Cercurilor de identificare.

Acest model are zece cercuri și ideea lui nu ține de numărul de cercuri, ci de faptul că acestea cresc în complexitate, spre exterior.

Primul „cerc” asupra căruia obținem controlul și putem prelua responsabilitatea este propriul nostru corp și noi înșine, Ego-ul, iar apoi ne extindem lumea. Familia 1 este familia în care o persoană se naște, grupurile de colegi începe să le creeze în jurul vârstei de cinci ani, iar Familia 2 este familia pe care o creează la maturitate. Cercul cinci, Comunitatea, poate conține mai multe comunități, cum ar fi locul de muncă, biserica/casa de rugăciune, clubul sportiv etc.

Cercurile 2-5 reprezintă comunitățile reale în care fie cunoaștem pe toată lumea, sau, cel puțin, putem avea contact vizual.

Al șaselea cerc de identificare este națiunea, o comunitate imaginată, care o face radical diferită de cercurile interioare. În statul național, există milioane de oameni pe care nu îi vom întâlni niciodată și totuși trebuie să ne identificăm cu ei pentru a accepta să plătim impozite și să ne preocupăm de ei și de țară în ansamblu.

În majoritatea democrațiilor funcționale, cel de-al șaselea cerc este conectat printr-o limbă comună, un sistem școlar public, sărbători și tradiții comune, artă, literatură, posturi de radio și televiziune publică. În Occident, am petrecut ultimii 200 de ani, străduindu-ne să-i educăm pe toți să aibă grijă de al șaselea cerc, investind mult în el, ca să devenim cetățeni buni și devotați.

În secolul 21, încă avem nevoie de state naționale democratice și funcționale și trebuie să ne asumăm responsabilitatea pentru ele ca indivizi, prin cetățenia activă, dar trebuie să ne asumăm responsabilitatea și pentru zona noastră culturală (adică Europa), pentru umanitatea din întreaga lume, pentru bunăstarea întregii vieți și a biotopurilor de pe glob și pentru bunăstarea vieții în viitor. Prin conștientizarea unui sentiment de apartenență și prin asumarea de responsabilități – Cercurile 7-10 – ne asumăm noi exigențe.

Prin intermediul instituțiilor culturale naționale și al patrimoniului cultural local și național, am reușit să creăm identități naționale puternice și majoritatea sistemelor educaționale au fost setate pentru a face acest lucru. Crearea unui sentiment de identificare cu lumea de dincolo de granițele propriei noastre țări, în majoritatea locurilor, se confruntă, în primul rând, cu bariere lingvistice, în al doilea rând, cu primul pas făcut în afara unei zone de confort cultural, pas care poate fi intimidant. Din fericire, tehnologia ne permite să vedem ce se întâmplă în restul lumii în timp real și ne putem conecta cu oameni din întreaga lume. În

toate țările, există imigranți din toate colțurile pământului. Astfel, ne-am dat seama cum să transformăm acest lucru într-o oportunitate de Bildung pentru toată lumea și într-un mod de dezvoltare a sentimentului de identitate și responsabilitate în toate cele zece cercuri de apartenență/identificare.

Împuternicirea civică / Folk-Bildung

Puterea civică îți oferă sentimentul de echipare și motivare ca cetățean; înseamnă să ai un impuls interior și încredere în sine pentru a te exprima în public și a te implica. Folk-Bildung este terenul de antrenament pentru aceasta.

Universitățile populare din Danemarca, Folk high Schools, au reușit să creeze Folk-Bildung și să motiveze generațiile de tineri danezi pentru implicarea civică în urmă cu 175 de ani (și, într-o oarecare măsură, încă o mai fac și acum), iar Universitatea Populară Highlander din Tennessee a învățat de la Universitățile populare daneze și a avut un succes extraordinar, dar, probabil, aceasta este partea din Bildung cea mai puțin explorată. Palmaresul de metode utile pentru a-i face pe cei timizi curajoși și pe cei neinteresați, interesați, variază, probabil, de la persoană la persoană, dar furia, frustrarea, sentimentul de nedreptate sau interesul personal pentru o anumită agendă pot fi puncte bune de start pentru activism. Activismul provocat de o chemare pentru schimbare devine un început crucial pentru educație și Bildung.

Abordarea integrată a celor patru aspecte

Bildung este proces și rezultat, în același timp. Pentru a prospera în cele mai sofisticate societăți ale secolului 21, oamenii au nevoie de un Bildung foarte complex, de aceea ar trebui să dezvoltăm oportunități mai bune de Bildung pentru toată lumea și pentru diferite etape ale vieții. Pentru un om, secolul 21 înseamnă un proces de dezvoltare și de învățare, care va continua pe tot parcursul maturității, pe tot parcursul vieții.

Modalitatea de abordare a Bildung-ului pentru fiecare individ nu se focalizează pe rezultat sau pe „cât de mult Bildung are această persoană”. În schimb, întrebarea ar trebui să evidențieze dacă experiențele individuale au sporit înțelegerea pe orizontală și pe verticală a acestuia, considerând viața din ce în ce mai încăcată de sens odată cu vârsta. Totodată, persoana se simte din ce în ce mai capabilă să se implice ca cetățean și devine curioasă și motivată să-și extindă cercurile de identificare, mai degrabă decât să se retragă din cercurile mai mari, în favoarea confortului și a siguranței personale. Ori de câte ori cineva nu se bucură de o profunzime și un sens existențial sporit de-a lungul anilor și când persoana nu se simte înțeleasă, respectată și demnă de încredere în rândul colegilor săi sau dacă se luptă cu epuizarea sau

anxietatea, ar putea fi util să se ia în considerare dacă problema, în contextul dat, nu ține de insuficiența de Bildung.

Ce legătura are acesta cu EA/ALE?

Învățarea și educația adulților (EA-rom. , ALE – engl.) timp de mulți ani, în diferite contexte, s-a concentrat, în mare parte, pe îmbunătățirea competențelor oamenilor pentru piața muncii, ceea ce înseamnă că s-a focalizat, în mod prioritar, pe două domenii ale *Trandafirului Bildung*: producția și tehnologia. Estetica (artele), puterea politică (civică), știința (de dragul științei), narațiunea (fie că este vorba de religie, istorie și/sau ideologie politică) și etica (să zicem, filozofia) s-au redus la un simplu hobby. În loc să fie o cale pentru Bildung personal și pentru împuternicire, EA a fost un servitor al pieței. În calitate de contribuabili, sindicate, companii și alți plătitori ai EA, am investit unul în celălalt ca muncitori, nu ca cetățeni.

Aceste accente și investiții distorsionate sunt problematice nu doar din perspectiva generală a Bildung-ului pentru individ, ci înseamnă, de asemenea, că, în calitate de societăți/comunități, pierdem capacitatea de a aborda problemele

din toate domeniile și interacțiunea dintre ele, printr-o comunicare informată și consistentă în sferă publică. Discutăm despre PIB și despre ocuparea forței de muncă de parcă despre aceasta se presupune că ar trebui să fie politica. (Majoritatea occidentalilor, probabil, ar reacționa gândindu-se „Dar așa ESTE, aceasta și este politica!” Se confirmă astfel ideea.)

Bildung demonstrează de ce o astfel de înțelegere limitată a ceea ce contează este o problemă:

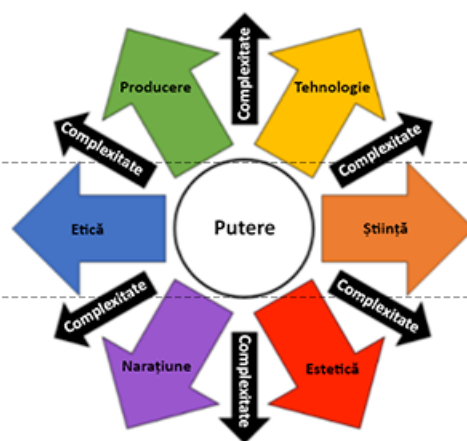
Cele două domenii de top, producția și tehnologia, reprezintă ceea ce este posibil din punct de vedere fizic *aici și acum*. Mijlocul reprezintă ceea ce ar putea fi posibil, iar partea de jos – ceea ce ar trebui să fie posibil.

Educându-ne pe noi înșine să accesăm doar ceea ce este posibil din punct de vedere fizic *aici și acum* și ignorând cercetarea și accesarea la ceea ce ar putea fi posibil și ceea ce ar trebui să fie, nu putem trata într-un mod productiv:

Ce este fizic posibil
aici și acum

Ce ar putea
fi posibil

Ce ar trebui să fie

- Democrația, cum să fii un cetățean activ și ce de fel de politici și de noi instituții avem nevoie pentru a face față, de pildă, provocărilor pe care statele noastre naționale nu le pot rezolva singure, inclusiv:
- Digitalizarea și provocările care le generează pentru democrație și economia existentă;
- Durabilitatea și soluțiile pentru problemele de mediu, inclusiv schimbările climatice;
- Educația pentru toți, inclusiv pentru migranții din alte culturi și pentru persoanele cu dizabilități de învățare; cine zice că singura modalitate de a fi util în societate este munca ce contribuie la creșterea PIB-ului?

Prin a face Bildung-ul (așa cum a fost tratat mai sus), ca element esențial în EA, EA poate deveni:

- **Pentru individ**, un loc de dezvoltare/fortificare personală ca cetățean și ca ființă umană în ansamblu;
- **Pentru comunități**, un loc de întâlnire, relații, comuniune și rezolvarea problemelor; foarte probabil ar fi un factor pentru îmbunătățirea sănătății mintale;
- **Pentru angajatori**, sursă a unui alt tip de forță de muncă auto-motivată și creativă, cu o înțelegere mai profundă a sustenabilității, interacțiunea dintre părțile interesate ale companiei și modul de asumare a responsabilității și a proprietății pentru o dezvoltare durabilă, incluziune la locul de muncă etc.
- **Pentru societate**, fundamentul unui dialog democratic calificat asupra celor mai importante și mai complexe probleme cu care se confruntă umanitatea, despre viitorul nostru și despre planeta unică pe care o avem.